

Leiding, liefde en eigen initiatief

Op de casus 'Samenwonend stel vraagt huwelijksinzegening aan' reageert Hanneke Meulink-Korf in een persoonlijk gestelde briefvorm.

Beste ...,

Zo werd aan u, 'kersverse' voorganger, een vraag gesteld die andere vragen oproep en leidde tot waardevolle overwegingen en ijkpunten. Uw verslaggeving treft me als zorgvuldig en, wat betreft het jonge paar, ook hartelijk.

Die zorgvuldigheid en royaliteit geven vertrouwen voor datgene waarvan we weinig te zien krijgen: uw aandacht voor de betekenis van de vraag om inzegening en van de niet bij voorbaat vaststaande handelswijze voor de diverse betrokkenen. Misschien schreef u daar verder niet over vanuit een hoge opvatting van vrouwelijkheid.

Ik ga er vanuit dat ook uw aandacht voor de betrouwbaarheid zorgvuldig was. Ik doel op de kwestie in hoeverre het *mission statement* (de beoogde identiteit) van de gemeente en de bejegening (van gemeenteleden met elkaar en met mensen buiten de gemeente) met elkaar rijmen (congruentie).

Naast het vertrouwen dat uw verslag bij me oproept, had ik ook een minder 'gemakkelijk' gevoel. Deels heb ik dit toegeschreven aan 'context'. De betreffende gemeente is van een meer traditionele signatuur dan mij echt vertrouwd is. Bij verstaan van de praxis uit een (deels) andere kerkelijke traditie speelt zoiets als 'nestgeur' onvermijdelijk enigszins mee. Nu is de vraag, mij voorgelegd, niet wat ik vanuit mijn eigen kerkelijke en/of morele oriëntatie van uw casus vind. Wel om uw verantwoording ethisch en pastoraal te bezien. Dat ik 'van tamelijk ver moet komen' betekent dat ik extra voorzichtig probeer te zijn om de contextgebonden waarden-moraal, zoals die in elke kerkelijke praxis meespeelt, te onderscheiden van het ethische en pastoraal-theologische bereik als perspectief op enige moraal. Ik probeer naar het laatste te kijken, maar in mijn verstaan liggen die twee gebieden soms dicht bijeen. Daar is dus openheid voor het mij 'vreemde' geboden.

Mijn gevoelens van een zekere vervreemding

kunnen echter ook behulpzaam zijn om na te gaan of eventueel iemand wordt buitengesloten (vervreemd)? Want hoe de identiteit van uw gemeente ook is, dat kan de bedoeling niet zijn.

Deze vraag houdt verband met wat ik hierboven aanstipte: u schreef weinig over de betekenis voor individuele betrokkenen, inclusief uzelf. Vertrouwelijkheid in pastoraat is een voorwaarde. Voor casusbeschrijvingen geeft dit enige beperking. Toch denk ik dat hier in uw verslag een leemte is. Hoe heeft u de betekenis en de mogelijke consequenties voor het jonge stel, hun naast-staanden – onder wie eventueel de ouders van de niet-kerkelijk grootgebrachte jongeman (uit hetzelfde dorp!) –, leden van de kerkenraad en andere gemeenteleden gewogen? Welke positie gaf u aan uw eigen verantwoordelijkheid? Stel dat de kerkenraad negatief had besloten ... Nu is dat niet het geval geweest. U kon de gesprekken met het koppel aangaan vanuit de zekerheid van ruggespraak.

U besprak het telefonische verzoek met de kerkenraad voordat u de betreffende mensen zelf hebt gesproken (op het telefonische contact na). Ik veronderstel dat u vreesde niet echt beschikbaar te kunnen zijn als u dit niet bij de kerkenraad had nagegaan. U wilde hiermee kennelijk voorkomen dat u een toezegging zou doen waarop u eventueel zou moeten terugkomen. Dat laatste zou, aangaande het jonge stel, ook niet betrouwbaar zijn geweest.

In uw betrekking tot de kerkenraad, het hoogste orgaan van de gemeente, hebt u correct gehandeld. U hebt hen niet gepasseerd, en wellicht was het gesprek naar aanleiding

van wat u op tafel legde een versterking van de kerkenraad en zelfs een bijdrage aan gemeenteopbouw.

Maar er ontbreekt iets, en dat kan te maken hebben met de volgorde van uw handelen. Had u niet eerst het gesprek met deze jonge mensen kunnen aangaan? U dacht te weten waarover zij kwamen spreken, maar was dat zo? Het gaat toch om de betekenissen ... en daarvan wist u nog weinig.

Toen ze met u spraken, was er veel te vertellen. De vragen die bij u opkwamen, waren onder meer gestuurd vanuit uw gesprek in de kerkenraad. Uiteraard verdienden die aandacht. Ik hoop dat ze niet te zeer richtinggevend zijn geweest. Hoe vrij hebben deze mensen kunnen spreken over hun leefwerelden? Leefwerelden, meervoud: de vrouw doet een stap die waarschijnlijk loyaal is aan haar opvoeding; bij de man ligt dit waarschijnlijk anders. Wat betekent dit voor ieder van hen, en tussen hen? Levert hij meer in dan zij? Krijgen beiden de zegen van hun ouders mee? Voor de toekomst van hun huwelijk is dat een belangrijke vraag, aangaande psychologische draagkracht en draaglast, maar ook aangaande de veerkracht om tot een nieuwe loyaliteit te komen (waarin misschien nieuwe mensen kunnen opgroeien). De ene partner is de andere niet, qua voorgeschiedenis en qua loyaliteit en mogelijke loyaliteitsconflicten. (Hoe) kan worden voorkomen dat aanwezige niet-kerkelijke familieleden zich bij de viering buitengesloten voelen? Ik weet het niet, u vertelt daar niet over of kan daar niet over vertellen, maar wellicht kan uw openheid voor het genereren van

passende 'contextuele' vragen nog toenemen. Omwille van het gesprek met mensen die verschillenden zijn, verschillend van elkaar, maar ook van u en van andere gemeenteleden.

Ik beseft dat er redenen kunnen zijn om eerst een weg te (willen) banen en pas daarna te kijken naar degene met wie ik op die weg een eind(je) meeloop. Toch is het volgende een soort grondregel: in de ethiek is de aanspraak op 'mij' door de ander(en) het eerste. Daar ligt het primaat; daarna komt de verantwoordelijkheid ten opzichte van nog weer anderen.

Met het bovenstaande heb ik niet willen beweren dat herderschap voor leraarschap gaat. Ik denk dat in de gesprekken met het jonge stel beide aspecten van uw voorgangerschap aan de orde waren. Wat de gemeente betreft, lijkt het me goed om uw taak als leraar nog afzonderlijk te noemen. Ik schreef hierboven dat het gesprek in de kerkenraad wellicht een bijdrage aan gemeenteopbouw was. Kunt u de gemeente voorgaan als leraar, zó dat ook de (theologische en antropologische) benadering van huwelijk, echtscheiding en hertrouwen zich kan ontwikkelen? Dat is nodig, wil het beleid van de kerkenraad niet op een schijnwerkelijkheid gaan lijken, die niet meer slaat op hoe mensen in hun leven achter de voordeur voor God staan.

Het is vaak goed om gemeentegesprekken hierover los van actuele casuïstiek te voeren. In de benadering van 'contextueel pastoraat' in de lijn van Boszormenyi-Nagy (maar niet alleen daar) worden dan soms de gemeenteleden uitgenodigd om te vertellen van het geloof van

hun voorgeslacht en jeugd, teneinde ook te kunnen spreken over wat *nu* wordt gevraagd in hun diverse intermenselijke relaties ten overstaan van God. Als oriëntatie hierbij zie ik: recht doen aan het verleden (hoe de generaties voor ons Gods aanvaarding van mensen beleefden en dit in daden van aanvaarding naar elkaar trachtten te tonen) om in het *heden* als gemeenschap van gelovigen met elkaar en anderen te leven.

Van de voorganger vraagt dit betrouwbare communicatie, niet-angstige presentie (E. Friedman), het goed aanvoelen van de mogelijkheden die in deze gemeente aanwezig zijn, en tevens het articuleren van nieuwe ervaringen ('leren') voor concrete beleidsvorming. In de actuele casuïstiek zal de voorganger dan soms een besluit nemen waarop pas achteraf in de kerkenraad gereflecteerd wordt.

Tot slot enkele ongelijksoortige opmerkingen. De identiteit van een gemeente is niet een statisch gegeven. Stellingen die ooit stellig zijn ingenomen, blijken te verschuiven. U toont gevoel voor eigenheid als een dynamisch gebeuren, door aan te willen sluiten bij de huidige identiteit die haar midden kent in de aanspraak van het Evangelie, zonder de tijdgegeven implicaties daarvan te fixeren.

Ik kan het niet laten in dit verband de ervaring van een ambtgenoot van vele jaren her te noemen, die ik onlangs herlas. A.S. Carpentier Alting schreef bij gelegenheid van zijn 25-jarig predikantschap voorlopige memoires, *Mnemosyne* (1888). Hij was vele jaren predikant in 'Nederlands Oost-Indië',

maar datgene waarop ik doel betreft de eerste periode van zijn predikantschap, in Colmschate. De eerste begrafenis waarbij hij sprak, had plaats zelfs nog vlak vóór zijn intrede. Het betrof een man die suïcide had gepleegd. Carpentier Alting was geschokt door de dood van de man en de ellende van diens gezin, ook tegen de achtergrond van zijn eigen situatie (pas getrouwd, vol vreugde aan het werk beginnend). Hij vermoedde dat velen een donderpreek van hem verwachtten, ‘een verrukkelijke gelegenheid voor “Gods volk” om de rechtzinnigheid van den nieuwen “domineer” te beproeven’. Hij had redenen genoeg kunnen vinden om van deze taak om te spreken verschoond te blijven, maar toch schrijft hij over zichzelf: ‘hij meende daar een roeping te vervullen te hebben’. En hij sprak – later wist hij zich niet precies te herinneren wát, maar wel dat hij vroeg om veel liefde voor de verlaten vrouw en de vaderloze kinderen – en probeerde het oog te richten naar ‘waar de engel der hoop het arme, zoekende menschenkind tegenkomt’. En de ouderlingen? Zij vroegen om toelichting, er ontstond gesprek en in een enkel geval zelfs vriendschap. Hij was toen 23 jaar.

U bent een beginnend predikant. Met deze casus toont u dat u overwogen een zekere leiding gaf. Inhoudelijk had het misschien nog meer vanuit uw initiatief kunnen verlopen.

Hoe dan ook, met woorden uit 1 Timoteüs 4:12 (in de vertaling van Maarten den Dulk (2000) in: *Een huis naast de synagoge*, 214-215):

*‘Laat niemand je minachten omdat je nog jong bent;
word liever een representant van
betrouwbare mensen
in woord, in omgang,
in liefde, in betrouwbaarheid,
in integriteit.*

Ik hoop dat u mijn overwegingen wilt lezen als een oprechte poging tot meeleven, vanuit liefde voor de gemeenten en professioneel. Daarop vertrouw ik, omdat u de zorgvuldigheid had om deze casus openbaar te maken en zo reflectie van anderen te vragen.

*Met hartelijke groet,
Hanneke Meulink-Korf*

*Hanneke (dr. J.N.) Meulink-Korf is docent Praktische Theologie em. aan de Protestantse Theologische Universiteit en daarnaast contextueel therapeut.
jnmeulink@gmail.com*